

Sárospataki Kronika

II. évfolyam

1. szám

1971. február

Steve

Éj riasztja hangomat
Peng az utcakő
Lépteid visszhangozza
a súlyos idő
Szerelem

Tiszta lélekkel és szép szóval
Kizuhantál a végtelen úrből
Térdig lehúzott, szétroncsolta szíved
Megtörte szemed láng-fényét
Megölte benned az eszmét
Kőfalat vont értelmed elé
Ragyogó életedre tört
a Föld.

Ó fény gyermeke, mért jöttél a sűrű homályba
Most novemberi köd szítálja be arcod
Fojtja hangodat sok gonosz erkölcs
Tépett lombú fák sötét folyosók börtöne szorít
Csak gyermekálom ködfényén derengsz
Tejszínű reményként
S én, aki azelőtt álmatlan tündér éjszakákon
[néztem

Gyönyörű lelked fény-csillagát az égen
Most imbolygó árnyad lesem a sápadt falakon
S tört arany nap redőit arcodon
Másokért sírt sósízű könnyed érzem
Szelek szárnyán szakadtál messze tőlem
Távol élsz most ég és föld között
Vibráló levegőben a valóság fölött
Még körülzeng hangod moll szímfóniája
S kezem örökké őrzi karesú szorításodat.

Tóth Magdolna IV. c

LANCE CARTER

JANA

Még közelebb húz az óra,
Rózsák közt, ha csak hull csókra,
S kezed fogom. Eggyé válunk,
Induló élet nyomja vállunk.

Fényesebben köszönt a nap,
Gyürt levélen zöld árnyalat
játszik, s a fényben madarak
zengik ezüst dalaikat.

Fehér havon vak éjszaka,
Belém vacog az éj szava.
Hideg a hold is, megfagyott,
Távol hópehely-csillagok.
Lelkem eggyé vált e rideg
Éjszakával, s most hidegebb,
S az, aki adna meleget
Elhagyott.

.....
Ó, hogy szeretett!
Térj vissza, s e csonttá dermedt
Testben melegítsd a lelket!

Ne engedd, hogy HALOTT legyen
ÉLŐ helyett kapott nevem!
Egy a rágyam, hogy szerelem
Tűz-lángja tartson melegen.

Karácsonyi tűzlobod még nesztelen,
Drága szemeidbe nézek, s hirtelen
Istmét létezem.

Fordította: Pinczés István IV. b

Novella

A Kossuth „Óceánjáró“ egy napja

Biológia órán a tanárnő egy érdekes cápavadásatról olvasott. Nehéz és zűrös napunk volt: az órán dolgozatok, a kollégiumban is sok a baj velünk. Éjszaka aztán különös álmom volt.

Egy hajón voltam, oldalán nagy kék betűkkel ez volt írva: Kossuth „Óceánjáró.“ Ismerős alakokat fedeztem fel: a fedélzeti öröket, vagyis az ügyeletest és a két napost, akiknek valami piros rongy lógott ki a zsebükből. Az ügyeletes tiszt rákiabált az örökre: „Hányszor mondjam már, hogy a karszalagot a karotokra tegyétek, és ne zsebkendőnek használjátok!“

A hajó méltóságteljesen szántja tovább az óceán vizét. Egyszer csak az egyik napos elkiáltja magát: „Cápa a láthatáron!“ Pillanatok alatt benépesül a fedélzet.

— Emberek! Fogjuk meg! — hallatszik egy öblös hang.

Két matróz leszalad a konyhára.

— Egy oldal szalonnát gyorsan! — ordítja az egyik.

— Mi a csodát? — kérdi a szakácsnő. Nem tudjátok, hogy hideg vacsorát csak az kaphat, aki idejében bejelenti írásban?

Végül mégis sikerült megszerezni a szalonnát, bár az adminisztrációval még baj lesz, hová, melyik osztály, milyen kirándulására is könyveljük el a cápát... Nincs benne a költségvetésben az ilyesfajta vadászat.

Időközben megjelent Árpád bácsi is egy drótköteggel. — Azt hittem, már megint dugulás van valahol. — A matrózok tájékoztatták a történelekről, majd a szalonnát ráerősítették egy hatalmas horogra, és néhány perc múlva már a hajó fedélzetén volt a zsákmány. Hatalmas üdvrivalgás tört ki.

Berti bácsi kabinja felől borzú hang hallatszik.

— Fiúk, hányszor mondjam még, hogy este 8 után a fedélzeti ajtót becsukom (Berti bácsi pizsamában, hálósipkában áll ott).

S akkor, hogy, hogy nem, előkerült ismét Marika néni és csodálkozva megjegyezte: „Ó egyem a lelketeket, mekkora halat fogtatok!“

Jön az ügyeletes tiszt (Kolláth tanár úr).

— Ah, ezt már nevezem! Lesz már kaja! — és rágyújt egy vidám népdalra:

„Hej, de van már kisszék, csak lába köll...“

Valószínű, hogy a nagy zshivajra megjelent a másodkapitány. (Katona tanár úr) „Hello boy,

mi van itt? Á jubidubidu... Fazékba vele... vili... vili... da!“

Az esti szilenciumról és korrepetálásról azért ne feledkezett meg.

A 3-as tiszt kabinból kilép Bártfai tanár úr, majd visszaszól:

— Zoltán, gyere gyorsan!

Lengyel tanár úr felnéz: „Kák?... Ja persze, nem orosz órán vagyuk. Mi az, léket kapott a hajónk?“

— Ne vacakolj már, Zoltán, gyere gyorsan. Nézzük meg, mit fogtak a legények!

Megcsodálták a bestiát, majd Bártfai tanár úr megszólalt:

— Emberek! Már megint cipővel jöttetek fel a fedélzetre? Ebédlőtakarítás lesz belőle, meglátjátok. Lovas fiam, neked korrepetálásod van.

— Nekem? Nincsen tanár úr.

— Ne vacakolj velem, nyomás korrepre! Mikor nincsen neked korrepetálásod? Lengyel tanár úr kibaszta a pillanatnyi csendet és megszólalt: — Fiúk, a kabinok megint rendetlenek. Vihar sem volt mostanában, nem mondhatjátok, hogy az dobálta a hajót!

Közben megjelenik a kapitány. — Na Pista, mit szólsz ehhez a bestiához? Kitettek magukért a magyarok!

— Szép jószág, Bandi bácsi. De hová tesszük?

Lengyel tanár úr is bekapcsolódik a beszélgetésbe: — Igen, így is helyhiányban szenvedünk. És a fegyelem a nullával egyenlő. Már radikálisabb eszközökhöz kell folyamodnunk, hogy az ifjúságot normálisabb viselkedésre ambicionáljuk.

Ekkor megjelenik a másodkapitány a fényképező gépével.

— Na, kiről csináljak egy művészi képet a nagy esemény alkalmából?

Tömeges a jelentkezés. A másodtiszt mégis csak egy csoportképet csinál, mondván, hogy nem pazarol el több filmet idétlenségekre.

Közben a napos megrázza a kolompot. Mindenki az ebédlő felé rohan, s elfoglalja a helyét. Bejön a kapitány és a tisztikar.

— Na, ide figyeljete, magyarok! Egy kis csendet kérek.

Ebben a pillanatban az élelmezésvezető hangja hallatszik: Gyerekek, lehet jönni repetáért. — Mindenki odarohan, tolakszik. A másodkapitány teremt újra csendet. Ne tolakodj már, te idétlen. Ül már le, majd a végén kapsz repetát!

A kapitány elkezdheti a hirdetést.

— Fiúk, hallottam, hogy sokat zúgolódtatok, amiért nincs meleg víz. A fűtő arra hivatkozik, hogy kicsi a kazán. Jól tudjátok, hogy eredetileg 80 személyes volt ez a hajó. Aztán hallottam

Historia docet

Töprengés

Molnár Irén III. f

Egy nap nem épült Róma, s századoknak
Kellott lefolyni, míg a Tiberis
A vályogváros alkotmányai közt
Merész szökéssel látta a Pantheon
Márványait égre kelni partjain,
Méltó lakát minden isteneknek.
De a márványváros tudja, mit köszönhet
Ökrésztyáidnak, nagy alkotó!
S tisztelte viskóid düledékeit;
És míg nálánál szebbet, fényesebbet,
S nagyobbat a nap nem lát szent egéről,
Tisztelni fogja minden változásban.

Kazinczy: Sylvester

A felnőttkor küszöbén

Mit szeretnék?
Kirobbanni a fényre
Sejtjeim mély álmából
Ébredni Nap-reményre
Boldog jövőt kutatni a szavukban
Feloldódni minden kis pillanatban
Erőt, sok-sok színt, embereket
S mit ajkam áhítattal ejt:
Szép kiesi fiamat
Szellő simogassa,
Előtte az utat
Smaragd-fény borítsa.

Tóth Magdolna IV. c

(Folytatás a 2. oldalról)

megjegyzéseket a hétfői ebéddel kapcsolatban is. Már ott tartunk lassan, hogy a mosogatólére is felhúzzátok az orrotokat. Átlagban napi 13 forintot lehet egy fő étkezésére elkölteni, ezt is tudjátok. És hányszor mondjam nektek, hogy ne menjetek a fedélzetre cipőben! Ne csörömpölj ott, fiam! Bírd ki ezt a kis időt! Aztán tudomásomra jutott, hogy egyesek sunyi módon ellógnak a szilenciumról cápát fogni. Nem akarok neveket említeni, ugye Lovas és társai... Ne pakolásszatok már!... És a reggeli tornáról ne lógtatok el! Hát mit gondoltok, ki fog helyettetek tornászni?... És gyalázat, mi van a wécékben. A sok zugbagós a csikkeket, gyufát szerteszét dobálja, elázott

újságpapírok a földön... Tudom, nem ebédlőbe való téma, azért is hagytam a végére. De értesítek meg, hogy azok a szegény takarítónők nem bolondok havi 800 forintért ilyen ronda munkát végezni. Ahhoz gyomor kell. Hát viselkedjetek már normálisan, az istenláját!

Majd az lesz a vége, hogy lezárom a wécéket!
— A kapitánynak nem volt több mondani-valója.

— Ügyeletes! — szólt az egyik tiszt...

Ekkor hatalmas csörömpölés, szirénázás. Azt hittem, süllyed a hajó. Pedig csak a stúdió közvetített zenés ébresztőt.

Koczka Imre II. b

Vektorok lineáris kombinációja

A gimnázium első osztályában megismerkedünk a vektorok fogalmával, második, illetve harmadik osztályban pedig tovább bővítettük ismereteinket a vektorok felbontásával, számmal való szorzásával és a vektor koordinátájának fogalmával.

A vektorok összeadása és skalárral (számmal) való szorzása lehetővé teszi, hogy adott vektorok segítségével újabb vektorokat állítsunk elő.

Az $\underline{a}_1; \underline{a}_2; \dots \underline{a}_n$ vektorrendszer lineáris kombinációján értjük:

$$\underline{a} = y_1 \cdot \underline{a}_1 + y_2 \cdot \underline{a}_2 + \dots + y_n \cdot \underline{a}_n \quad (1)$$

vektort, ahol $y_1, y_2, \dots, y_n$ skaláris számok. Ha az előbbi vektorrendszerre felírható (1) egyenlet, akkor $\underline{a}$ lineárisan függ a vektorrendszertől, ha pedig nem, akkor lineárisan független tőle.

Vegyünk fel a síkon pl. négy nem párhuzamos vektort. Ezek közül bármelyik végtelen sok módon állítható elő a többi lineáris kombinációjaként. Vizsgáljuk meg, mennyi az a legkevesebb számú vektor, amelyek lineáris kombinációjaként az egyenes, a sík, illetve a tér minden vektora előállítható.

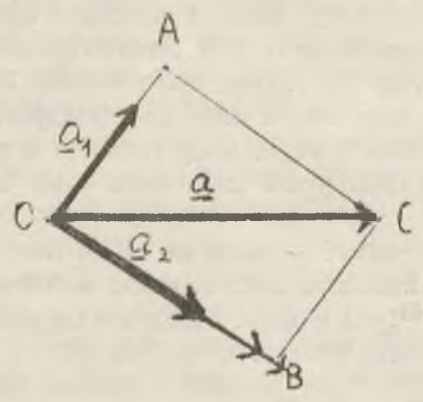
$\underline{a}_1 \neq 0$ vektor által meghatározott egyenes minden vektora felírható $\underline{a}_1$ lineáris kombinációjaként. (1. ábra)

Bizonyítás: $\underline{a} = |\underline{a}| \cdot \underline{a}^0$
 $\underline{a}_1 = |\underline{a}_1| \cdot \underline{a}_1^0$
 $\frac{\underline{a}}{|\underline{a}|} = \frac{\underline{a}_1}{|\underline{a}_1|}$, mert párhuz. egységvektorok
 $\underline{a} = k \cdot \underline{a}_1^0 = y_1 \cdot |\underline{a}_1| \cdot \underline{a}_1^0 = y_1 \underline{a}_1$
 $\underline{a} = y_1 \cdot \underline{a}_1$

($|\underline{a}| = a$ vektor abszolút értéke = a vektor hosszának mérőszáma: $\underline{a}^0 = \underline{a}$ -val párhuzamos egységvektor: $|\underline{a}^0| = 1$)

Az $\underline{a}_1$ és $\underline{a}_2$, nem párhuzamos vektorok által meghatározott sík minden vektora felírható $\underline{a}_1$ és $\underline{a}_2$ lineáris kombinációjaként. (2. ábra)

Bizonyítás: $OA \parallel BC$ és $OB \parallel AC$ (mert úgy vettük fel)
 Az előző tétel alapján:

$$OA = y_1 \cdot \underline{a}_1, \quad OB = y_2 \cdot \underline{a}_2,$$

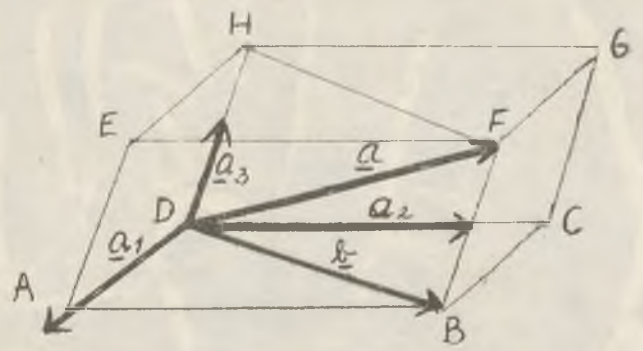
$$\underline{a} = OC = OA + OB = y_1 \underline{a}_1 + y_2 \underline{a}_2; \quad \underline{a} = y_1 \underline{a}_1 + y_2 \underline{a}_2$$

A tétel alapján azt mondjuk, hogy két nem párhuzamos vektor kifeszíti a síkot.

A $0 = y_1 \underline{a}_1 + y_2 \underline{a}_2$ (2) egyenlet nem párhuzamos vektorok esetén akkor és csakis akkor teljesül, ha $y_1 = y_2 = 0$. Ez fordítva is igaz: ha a (2) egyenlet csak $y_1 = y_2 = 0$ esetben teljesül, akkor a két vektor, $\underline{a}_1$ és $\underline{a}_2$ nem párhuzamos.

Az eddigieket összefoglalva: két vektor a síkon akkor és csakis akkor lineárisan független, ha nem párhuzamosak, tehát a (2) egyenlet csak $y_1 = y_2 = 0$ esetben teljesül.

Az $\underline{a}_1; \underline{a}_2; \underline{a}_3$ nem egysíkú vektorok lineáris kombinációjaként a tér bármelyik vektora egyértelműen kifejezhető. (3. ábra)

Bizonyítás: Húzzunk párhuzamost $\underline{a}$ végpontján át $\underline{a}_3$ -al (BF). Ahol metszi ez az $\underline{a}_1$ és $\underline{a}_2$ síkját, oda mutat $\underline{b}$. Az eddigiek alapján:

$$\underline{b} = y_1 \underline{a}_1 + y_2 \underline{a}_2.$$

A $\underline{b}, \underline{a}$ és $\underline{a}_3$ a paralelepipedon átlós síkjában fekszenek. (BDHF-ben)

Ezért: $\underline{a} = \underline{b} + y_3 \underline{a}_3 = y_1 \underline{a}_1 + y_2 \underline{a}_2 + y_3 \underline{a}_3,$
 $\underline{a} = y_1 \underline{a}_1 + y_2 \underline{a}_2 + y_3 \underline{a}_3$

A tétel alapján azt mondhatjuk, hogy három vektor kifeszíti a teret.

A $y_1 \underline{a}_1 + y_2 \underline{a}_2 + y_3 \underline{a}_3 = 0$ (3) egyenlet nem egysíkú vektorok esetén akkor és csakis akkor teljesül, ha $y_1 = y_2 = y_3 = 0$.

A tétel megfordítása: ha a (3) egyenlet csak $y_1 = y_2 = y_3 = 0$ esetén teljesül, akkor a három vektor nem egysíkú.

Térben három vektor akkor és csakis akkor lineárisan független, ha a (3) egyenlet csak $y_1 = y_2 = y_3 = 0$ esetben teljesül, azaz a három vektor nem egysíkú.

Humor

Aranymondások

Irodalom: A kórusban azért voltak öregek, mert jobban tudtak énekelni, mint a fiatalok.

Földrajz: Belsőmag
Maghég — centrifuga
Köpeny

Földrajz: A vulkáni kitörés előtt elkezdt morogni a heggy

Diák: Kant elméletét azért helyeslem, mert hasonlít az enyémmhez

Gyűrődéskor rolló keletkezik

Zugbagós beszélgetés latinul

Lapis ignis?

Iam caelum!

Anekdotalák

Nos! Ki megyen el erre az értekezletre, kar-társak?

Kis tanakodás, majd megállapodnak abban, hogy X Y öreg, Neki úgyszincs órája. Vigyen jegyzet füzetet, s majd beszámol az ott törté-
tekről. X Y el is ment, s a következő munka-
értekezleten szót kapott, hogy beszámoljon az
értekezleten hallottakról.

A tantestület tagjai élénken figyeltek.

Az öreg sorolja-sorolja, majd hirtelen megáll.
?? hallgatás, majd fészkelődés.

Végül megszólal az öreg. Hát itt elaludtam!
S folytatja ott, ahol felébredt.

Az egyik kollégiumi nevelő nagy bosszúsan
veszi észre, hogy hazafelé gyalog kell mennie
a késő este ellenére, mert valamelyik pajkos
nebuló elcsente a bicikli-szelepet.

Először nem veszi semmibe a dolgot, de amikor
már harmadszor is előfordul, az ebéd utáni
igazgatói hirdetéskor ő is szólni akar az ifjú-
sághoz. Röviden ezeket mondja:

Boros Zsiga! (az egyik markos negyedikes volt)
Fiacskám! Ha még egyszer elvész a biciklimből
a szelep, felpofozlak!

S többé nem kellett gyalogolnia.

Kedves Barátaink!

Lapotokból megismertük iskolátok életének jellemző sajátosságait. Elhatároztuk, hogy mi is bemutadjuk iskolánkat nektek.

Városunkban ez az egyetlen magyar tannyelvű alap- és középiskola. 15 éve áll fenn, és két éve viseli a gimnázium nevet. Diákjainak száma igen kevés, azonban ők minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy növeljék iskolánk hírét.

Kulturális téren is nagyon szép eredményeket értünk el. Ezt bizonyítja az is, hogy az „Új nemzedék“ népi táncsoportunk már bejárta Kassa egész környékét, és nagy népszerűségre tett szert. Megemlítendő, hogy a táncsoport már hagyományokra tekinthet vissza. 1960-ban már működött itt egy „Új nemzedék“ nevű táncsoport. Emellett létezett egy zenekar, énekkar és irodalmi színpad is. Jelenleg az előadóművészetet tehetséges szavalónk, Tóth Erzsé képviseli, aki legutóbb Balatonszárszón a József Attila napokon megnyerte a zsűri különdíját. Ezen az éven alakítottuk meg új irodalmi szakkörünket is, melynek működéséről idővel majd beszámolunk.

Diákjaink különböző kerületi és országos méretű „olimpiaszokon“ vesznek részt; és nem sikertelenül. Az idén indult meg a kémia és matematika szakkör, melynek keretében új „olimpiaszokat“ rendeznek. A sport terén sem vallunk szégyent, és bizonyára nem ismeretlen előttetek Rácz Kati neve, aki szintén közülnk került ki. Ő már sokszor képviselte hazánk színeit különböző nemzetközi vívó-versenyeken. Vívó utánpótlással is büszkélkedhetünk Gönnerth Andrea személyében. Az élsportolók sorában található Mayyar Péter II-os gimnazista is, aki a kassai Vörös Csillag vízipólócsapat kapusa. Iskolánkban már megkezdte működését a SZISZ (Szocialista Ifjúsági Szervezet). A tevékenységéről bővebben még nem szólhatunk, hiszen nem régen alakult.

Az 1971-es évben jelentős eseménynek néz elébe iskolánk: felvesszük a Fábry Zoltán Gimnázium nevet.

Reméljük, hogy e pár sorból megismeritek életünket, és ez is elősegíti a két iskola diákjai közötti kapcsolat kialakulását.

Üdvözlettel: a kassai magyar gimnázium diákjai.

Fórum

Külföldi kapcsolataink

A múltkoriban több diáktársammal együtt értesültem arról, hogy az NDK-beli Altenburgból iskolánk üdvözlőlapot és levelet kapott. Ebben a levélben arra kért bennünket az altenburgi középiskola, hogy ismertessük meg őket iskolánk életével, oktatási rendszerével s a városunk életével is.

A jól induló kapcsolat azonban sajnálatos módon nem fejlődött tovább, pedig hasznos dolgok születhettek volna. Elősegítette volna a német nyelv oktatását, annak jobb elsajátítását. A kémia iránt érdeklődőknek is hasznos lett volna a kapcsolat, mert megismerkedhettek volna kicsit behatóbban az NDK vegyiparával, ami köztudottan nagyon fejlett. Létrejöhetett volna egy olyan mozgalom, melynek keretein belül diákokat, tanárokat hívtunk volna meg Patakra, s tőlünk is mehetett volna egy 5–6 tagú küldöttség, természetesen németül tudó tanáraink vezetésével, az ottani tanítási módszert tanulmányozni.

Kiléptni Sárospatak határán túlra!

Elég régi óhajunk, de azt hiszem, jó ideig még csak óhaj marad.

SB-a

Farsang — nem farsang!

Ha valaki a februárt említi, öregnek, fiatalnak a farsang jut az eszébe. Az a kedves, bohókás népszokás. Én sem tudok mostanában szabadulni ettől a gondolatától.

Olyan kellemes lenne, ha csak egy kis időre is, ha leleplezhetnénk megszokott vonásainkat vidám, mulatságos jelmezekkel.

Mi lenne pl.: ha felöltöznék görögdiannyének?

Az igaz, hogy nem vagyok elég kövér, de segíteni mindenben lehet.

Igen! Felöltöznék görögdiannyének, és már látom magam, hogy felgördülök a színpadra.

Látom, hogy az ifjúság mulatságosabbnál mulatságosabb jelmezekbe öltözt. Drukkolnék, vajon ki nyeri meg a zsüri tetszését?

Vagy nem is ez lenne az érdekes? Nem! A figyelmem egy Vörös Ördög köti le, felém közeledik, táncra hív.

Ki tudna egy szép szál ördög kísértésének ellenállni?

Körülöttünk jókedv, vidámság, mindenki élvezi a zenét. Ebből már régen nincsen semmi! Pedig szép szokás, aminek a megvalósítása nem ütközne nagy akadályokba, hiszen egy farsangi bálra minden gimnáziumi tanuló elmenne.

Sárospatakon azonban a gimnázium tanulóinak régen nincs már farsangja.

— mári

Azok a szép Rákóczi-estek!

Régen, nagyon régen (vann annak már, vagy 5 éve) nagy eseménynek számítottak a diákság körében az évenként megrendezett Rákóczi-estek. Iskolánk színjátszó köre egész estét betöltő, több felvonásos színdarabot adott elő (pl.: A kőszívű ember fiai) Egy-egy jól sikerült darabbal a környező helyekre is ellátogattunk. Nemcsak az előadónak jelentett örömet (közvetlen, mély élményt, egész életre emlékezetes érzelmet), de tanáraink s diáktársaink is büszkék voltak rájuk.

A Rákóczi-estek megrendezése hagyomány lett.

Tegyük hozzá, igen szép hagyomány.

Azonban egyszer csak abbamaradt. Vajon miért?

Igaz, nem kevés időbe kerül, míg diákjaink megtanulják szerepüket, s készen állnak a darab előadására. De a napi fárasztó munka mellett is jutna, mint ahogy jutott is, egy-egy óra a próbákra.

Kérdés: Mi nem tudnánk olyan kellemes estét szerezni önmagunknak, diáktársainknak, mint a közvetlen elődeink? Vagy jobb az elszürkülés?

ci

JOACHIM RINGELNATZ

Csendes téli utca

Ködös barnaságban emelkednek
A tiszta fehérségből — egy sörény itt,
Amott a távoli hegyek.

Egy pózna áll, mint jel, s int.

Egy holló repül, oly gyors és fekete,

Hogy le nem festheti festő ecsete,

Hisz eltűnik legott.

Egyedül én kóborlok a hóban.

Talán egy őz áll jobbra a bozótban,

És azt gondolja: Egy ember megy ott...

Németből fordította: Komjáthy Lajos IV. c

THEODOR STORM

Egy zöld levél

A nyári napokból egy levél,
Úgy hoztam kóborlásomról magammal,
Egyszer majd arról mesél,
Hogy szól a csalogány, ha dalra kél,
Mily zöld az erdő, melyen áthaladtam

Fordította: Komjáthy Lajos IV. c

Iskolánk története VI.

Az 1660-os években szomorú korszak vette kezdetét a Sárospataki Főiskola történetében. Tündöklő napjai most lassan leáldoztak.

Lorántfy Zsuzsánna halála (1660) után a Rákóczi család nem volt többé támogatója az iskolának. Főként Báthori Zsófia fanatizmusa juttatta ide ezt a dinasztíát. II. Rákóczi György özvegye ugyanis visszatért a katolikus egyházhoz, és így megvonta azokat a javadalmakat, amelyeket a tanárok és a diáksereg kapott. Hiába biztosították ezt különböző királyi és fejedelmi rendeletek.

Báthori Zsófia, hogy megmentse a Wesselényi-féle összeesküvésben részes fiát, a református templomot és az iskolát elfoglalta, s minden jövedelmével a jezsuitáknak adta át.

Az ifjúság vonakodott elhagyni a kollégiumot. Erre a katonák ágyúkat vontak az épület elé, és így a diákság kénytelen volt engedni.

1671-ben, az elűzetés esztendejében már csak két tanár oktatott a főiskolán: Pósbázy és Buzinkay. Az ő vezetésükkel keltek útra a növendékek. A kisebbek hazamentek, a nagyobbak szekerekre rakták az iskola még menthető kincseit: a nyomdát, a könyveket, és siralmas menetben indultak útnak.

Apafy Mihály erdélyi fejedelem, — aki szánalmat érzett irántuk — Gyulafehérvárra hívta őket, ahol az ó-kollégium éppen üresen állott. A fejedelem pártfogása mellett, a dézsma és a sóbányák jövődelméből tanultak itt a menekültek. Azonban végig kellett szenvedniük a kuruc-labanc világ sok zaklatását, rablását. Valamelyik fél állandóan fogva tartotta a tanárokat, s elvette a diákoktól a nadrágot, a csizmát vagy a tógát. A nyolc tanár közül kiemelkedik Kaposi Sámuel, aki először tanított mennyiségtant. Amikor a bujdosók megtudták, hogy a protestáns Thököly elfoglalta Patakot, Sallai Pál senior vezetésével egy részük visszajött otthonába. A többiek sem maradtak ott sokáig, mert az iskolából erődtéményt akart építeni Steinville generális.

A menekült iskolában a tanítás a régi módon folyt, hat osztályban. Pósbázy, Buzinkay és Kaposi művei szolgáltak tankönyvül.

A Sallaival Patakra érkezőknek egy ideig nem volt tanáruk. A nagyobbak egymástól tanultak, a kisebbeket a nagyobbak tanították. 1686-ban végül megválasztották tanárnak Csécsi Jánost, akit joggal nevezhetünk az iskola második alapítójának, hiszen sok érdeme van a pataki iskola megtartása körül.

Az iskola sebei azonban még nem gyógyultak be. Az egykori diák, Klobusiczky Ferenc alispán ugyanis elfoglalta és a jezsuitáknak adta át. A diákok nagy része Göncre ment, ahol már akkor is népes iskola működött, míg néhányan Gyulafehérvárra távoztak. Az iskola Göncön szépen fejlődött. 1695-ben már 350 növendéke volt. A jezsuiták azonban megszerezték a város földesúri jogát és innen is elűzték a diákságot.

Ezalatt Rákóczi egyik vezére 1703-ban visszafoglalta Patakot és az iskolát, s visszaadta jogos tulajdonosainak. Erre a hírré néhány vidéken élő diák összeszedelőzködött, kitelepítette a lakókat, majd hozzáfogott a tisztogatáshoz és a tatarozáshoz. A főiskola minden vagyonát visszaszerezte, de a jezsuitáktól az 1671 és 1687-ben elrabolt könyveket nem kapta vissza.

Ez a kor a bujdosások szomorú kora, amelyben többször volt olyan időszak, amikor a pataki iskola két helyen működött, s egy tanár tanította a diákokat. Az akkori ifjúságra — mivel a bujdosásban is megtartották a „pataki diákság” nevet — valóban illik Deák Ferencnek egy mondanása: „Amit erő és hatalom elvesz, azt az idő s a kedvező szerencse visszaadhatja, de amiről önként lemondunk, annak visszaszerzése mindig nehéz és kétséges.”

Nagy Dezső IV. a

M E S E

V E R S

T É L V É G É N (Hasonlat)

*Álmomban almazöld ruhába bújt a hold,
S egy sápadt, szomorú csillagnak udvarolt.
Sétált vele a tó vizén, selymesen nevetett,
A csillag csak sírt. Egy sötét felleget szeretett.*

Tóth Magdolna IV. c

*Sápadt falakon érik a fény
Zöld olaj csillog a tócsa vizén
Ugy omlik a hó a tető öl
Mint a golyó-ütötte sebből
A bársony-puha vér*

Tóth Magdolna IV. c

Uers

Évszakok

Lágy dallam csendül,
Cseng, rong és zendül,
lágy hullám alszik,
most új útra kél.

Napfényes úton
Indul egy pár,
Szerelmük szikrázik,
mint fény a lány haján.

Fák lombja alatt
süندisznó fekszik,
hidegen fúj
az északi szél.

Zúzmarás ágról
veréb lepottyan,
fagyott szemében
fagy-bánat ül.

Károlyfalvi Mária IV. a

Téli alkony

Az idő ólomtalpon áll
A tél fehér csuhában jár
A sűrű alkony, mint óriás ezüstszárny
A városra zuhan
Benne meghal a fény
Az utolsó, mely a sarki lámpa
Sápadt üvegén át törne elő
A karcsú kőríság megreccsen
Zúzvara súlya alatt
Egy árva villamos cseng
Széttörve a homályt
De gyenge hangja belevész
Az ólomszínű ködbe
Szobámba belopódzik
S körülzsong a sötét
Dörmög az üres kályha
A falakon tűzcsóvák pajkos árnya
Havat szítál a szél a kerti padra
S jégvirágot fagyaszt az ablakokra
Tél... Hó... Csend... Szerelmem - ring a gondolat
S hópelyhek zenéje álomba símogat.

Toth Magdolna IV. c

Á L O M

*Kopár falakon szunnyad az éj
Nehéz utadon szellő kísér
Megrázza előtted az ágakat
Reggelre elfújja álmodat*

Tóth Magdolna IV. c

Útmentén

*Útmentén csillogó pocsolyák
tükrében, megjelenik a jövő.
Szimmetrikus képben villan át;
száz színben fényesen tündöklő
Messzeség*

Szentimrey Ida II. c

Sárospataki Krónika

A GIMNÁZIUMI IFJÚSÁG LAPJA

Szerkesztő és a kiadásért felel: HAJDÚ ISTVÁN tanár

Szerkesztőség és a kiadás helye: Rákóczi Gimnázium, Sárospatak

Ifjúsági szerkesztők: Mester Judit, Kiss Tibor, Kádás Éva, Krakkai Ernő

Tanár szerkesztő: Dr. Bertha Zoltán, Juhász Ferenc, Páldi Jeremiás, Sipos István, Szigethy Albert